

ПОТРЕБИ ТА МОТИВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Становлення творчої особистості є однією з основних задач сучасного навчання. Потреба суспільства в особистості, яка б відрізнялася високим рівнем сформованості готовності до творчої діяльності, зумовлена необхідністю розвитку навичок, постійного пошуку нової інформації, творчої самоорганізації в навчальній діяльності, установки на нестандартні розв'язання творчих завдань.

Зазначимо, що останнє підпорядковується певній меті, що забезпечує схему перетворень і вдосконалення особистості. Схема може містити такі компоненти: потреба-мотив-мета, коли можливо визначити мету.

Зазначимо, що під поняттям «потреби» слід розуміти стан особистості, соціальної групи чи суспільства, що виражає необхідність у чомусь і є

рушійною силою активності особистості [3, с. 266].

Цілеспрямоване навчання розпочинається з потреби, яка зумовлена тим чи тим видом діяльності. У нашому дослідженні йдеться про актуалізацію потреб щодо уявлень, пошуку стимулів, подразників і мотивів, які є поштовхом задля подальших дій, що доводить об'єктивність позиції С. Гончаренка про те, що актуалізація потреб може виступати як дидактичний принцип зв'язку між знаннями, творчістю та життям учня з усіма особливостями його внутрішнього світу.

Викладене вище дозволило нам погодитися з точкою зору О. Бондарчука щодо можливості усвідомлення потреб в образах-уявленнях та ситуаціях, які утворилися раніше [1]. Отже, формування готовності учнів до творчої діяльності здійснюється більш успішно, якщо вчитель, як фактор впливу на вказаний вище процес, спирається на образи пам'яті, які склалися в минулому. Ці образи виконують функцію подразника, що стимулює передбачення учнів щодо певних переживань та їх задоволення.

У цьому контексті зазначимо, що художня потреба (як потреба в мистецтві), на думку В. Волинкіна, розглядається за схемою суб'єктних взаємовідносин. Вона сприяє духовному формуванню особистості, гармонізації її внутрішнього світу та осмисленню зовнішнього світу і власного особистісного «Я» [2, с. 181].

Особистісну основу художньої потреби складають інтереси, знання та здібності до спілкування з мистецтвом, вміння мобілізувати та інтегрувати їх задля творчого рішення задач у процесі активної художньо-творчої діяльності.

У той же час забезпечення засобів щодо формування потреб учнів до творчої діяльності необхідно враховувати варіанти їх класифікації.

Так Л. Кадцин класифікує потреби так:

– прості (позаособистісні) – прикладні, зумовлені необхідністю відпочинку під розважальну музику;

– складні (особистісні) – пізнавальні;

– вищі (позаособистісні) – зумовлені різноманітними формами спілкування: а) зі слухачами; б) з композитором; в) з виконавцем [4].

На нашу думку, процес формування готовності учнів до творчої діяльності потребує такої класифікації потреб:

– *пізнавальні потреби* – передбачають наявність в учня стійкого потягу до оволодіння цілісною системою наукових понять щодо законів утворення форми художнього твору, засобів його виразності, методів та прийомів накопичення досвіду виконавської діяльності і імпровізації;

– *вищі потреби* особистості – передбачають наявність вмінь до самопізнання, самореалізації, створення концептуальних ідей і образів на основі асоціювання, коли думки та почуття складають єдиний, цілісний механізм творчої діяльності. Це забезпечує свідому реалізацію різноманітних аспектів музично-творчої діяльності, поєднує розумові дії учнів з емоційним реагуванням, сприяє оволодінню засобами слухового самоконтролю в ході виконавської діяльності та імпровізації, що складає підґрунтя для варіювання, комбінування та оперування узагальненими блоками в ході виконання

творчих завдань. Останнє забезпечується завдяки методами психодрами, евристики, асоціювання;

– *універсальні потреби*, що дозволяють співвідносити інтелектуальні та емоційні компоненти і паралельно порушувати стандарти мислення, відстоювати особистісний авторитет як у виконавській діяльності, так і в процесі творіння та імпровізації не тільки на основі набутих знань, вмінь, навичок, але й за допомогою інтуїції; формування універсальних потреб як педагогічної умови виховання третього та четвертого рівнів готовності учнів до творчої діяльності передбачає засвоєння учнем не тільки зовнішньої цілі, але й реалізації внутрішньої за допомогою структури дворівневої моделі.

У зв'язку з викладеним можемо констатувати те, що формування універсальних потреб особистості учня забезпечує дії учня як творчої особистості, суть яких полягає в утворенні конкретно-предметній формі нових ідей, формулюванні гіпотез, пошуку нетрадиційних авербальних та вербальних висловлювань. Цьому сприяють у навчально-творчій діяльності методи імпровізації та творіння.

Література

1. Бондарчук О. І. Основи психології та педагогіки : [курс лекцій] / О. І. Бондарчук, Л. І. Бондарчук. – К. : МАУП, 1999. – 168 с.

2. Вольшкин В. И. Художественная потребность и пути ее формирования в старшем школьном возрасте / В. И. Вольшкин // Формирование эстетического отношения к искусству : [в 6 т.]. – М., 1991. – Т. 5. – С. 181-185.

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.

4. Кадцын Л. М. Музыкальное искусство и творчество слушателя : [учеб. пособие для вузов] / Л. М. Кадцын. – М. : Высш. шк., 1990. – 303 с.